

Urszula Nowacka

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

UWARUNKOWANIA FUNKCJONOWANIA PRAWA AUTORSKIEGO W UCZELNIACH WYŻSZYCH

Wstęp

Własność intelektualna, wynik ludzkiej kreatywności i inwencji, odgrywa dominującą rolę w rozwoju społeczeństw i staje się najcenniejszym składnikiem wartości każdej dobrze funkcjonującej organizacji. Uczelnia wyższa jest organizacją powołaną do prowadzenia badań, z czym nierozzerwalnie wiąże się tworzenie prac naukowych. Tak więc znajomość zagadnień związanych z ochroną własności intelektualnej, a w szczególności ochroną praw autorskich, wydaje się niezbędna do kształtowania na uczelniach wyższych właściwych postaw naukowców i studentów, wobec dochodzenia, egzekwowania i korzystania z tych praw.

Własność intelektualna to wszystkie prawa chroniące dobra niematerialne, których podstawę stanowią dwa akty międzynarodowe: Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej z 1883 roku, regulująca ochronę własności przemysłowej (wynałazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, znaków usługowych, nazw handlowych, oznaczeń pochodzenia, zwalczania nieuczciwej konkurencji) oraz Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z 1886 roku. Pokrewieństwo tematyki zawartej w wymienionych aktach doprowadziło do objęcia wszystkich wymienionych przedmiotów ochrony jednym terminem „własność intelektualna” (ang. „intellectual property”) zdefiniowana w Konwencji o utworzeniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO [1]) jako prawa do następujących obszarów działalności intelektualnej człowieka: dzieł literackich, artystycznych i naukowych, działalności wykonawczej artystów, zapisów dźwięków oraz audycji radiowych i telewizyjnych, wynalazków we wszystkich dziedzinach działalności ludzkiej, odkryć naukowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, znaków usługowych, nazw firmowych i oznaczeń handlowych, ochrony przed nieuczciwą konkurencją oraz wszelkie inne prawa do-

tyczące własności intelektualnej w dziedzinach: przemysłowej, naukowej, literackiej i artystycznej. Międzynarodowe porozumienia i dyrektywy Unii Europejskiej, krajowe ustawy i rozporządzenia [2] [3] dotyczące własności intelektualnej służą uprawnionemu i dają mu wyłączność (swoisty monopol zagwarantowany prawnie) w zakresie korzystania w sposób zarobkowy lub zawodowy z wyniku intelektualnego chronionego tym prawem (np. w zakresie eksploatacji różnych wynalazków i dzieł). Przywilej ten jest nadany w zamian za ujawnienie szczegółów danego wytworu (rozwiązania), ale także służy zachęcaniu twórców do dalszej aktywności intelektualnej.

Wybrane regulacje prawne z zakresu praw autorskich

Na uczelniach wyższych każdego typu ochrona praw autorskich stanowi ważny element zarządzania kapitałem intelektualnym. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia, czyli utwór. Przy czym za utwór w szczególności uznaje się: utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe, utwory plastyczne, fotograficzne, lutnicze, utwory wzornictwa przemysłowego, utwory architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne, utwory muzyczne i słowno-muzyczne, utwory sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne oraz utwory audiowizualne (w tym filmowe)[4].

Wyróżnia się również szczególne rodzaje utworów chronionych prawami autorskimi takie jak: utwory zależne, zbiory, utwory zbiorowe. Utworem zależnym określa się utwory będące opracowaniem cudzego utworu (tłumaczenia, streszczenia, przeróbki, adaptacje, notatki z wykładu itp.). W takich przypadkach wykonywanie praw autorskich w pewnym sensie jest uzależnione od zgody uprawnionego do praw autorskich utworu opracowanego. Zbiory (np. antologie, bazy danych) mogą także podlegać prawnautorskiej ochronie jako utwór, jeśli ich dobór (układ, zestawienie) ma charakter twórczy i indywidualny. Utwory zbiorowe to np. encyklopedie i publikacje periodyczne, a także niektóre dzieła multimedialne[5].

Za utwór nie uznaje się natomiast aktów normatywnych lub ich urzędowych projektów, dokumentów urzędowych, materiałów, znaków i symboli, opublikowanych opisów patentowych lub ochronnych oraz prostych informacji prasowych.

Warto zauważyć, że ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia. Nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

Podmiotem prawa autorskiego jest twórca, czyli osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidocznił na egzemplarzach utworu, lub której autorstwo podano

do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnieniem utworu. Twórcy przysługują nieograniczone w czasie i niepodlegające zrzeczeniu się lub zbyciu autorskie prawa osobiste: prawo do autorstwa utworu, oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępnienia go anonimowo, nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania, decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności oraz nadzoru nad sposobem korzystania z utworu. Twórcy przysługują także autorskie prawa majątkowe: prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Autorskie prawa majątkowe są zbywalne i podlegają dziedziczeniu (trwają przez całe życie twórcy i 70 lat po jego śmierci lub jeśli twórca nie jest znany, lub jeśli prawa majątkowe przysługują innej osobie niż twórca – 70 lat od daty pierwszego rozpowszechnienia utworu lub daty ustalenia utworu)[5].

W zakresie praw autorskich związanych z funkcjonowaniem na uczelniach wyższych, najistotniejsza wydaje się znajomość uregulowań[5], związanych w szczególności z dozwolonym użytkowaniem, który jest ograniczeniem monopoli autorskiego. Ogólnej regulacji dozwolonego użytku nie stosuje się do programów komputerowych. Prawo autorskie normuje zakres dozwolonego użytku osobistego oraz publicznego. Zagadnienie dozwolonego użytku ma swoje odniesienie w Konstytucji RP, w której istnieje zapis „*każdemu zapewnia się wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolność nauczania, a także wolność korzystania z dóbr kultury*”[6]. Zapis ten pozwala zachować równowagę pomiędzy ochroną interesów twórców i dostępem jednostek do informacji (dóbr kultury).

Dla **użytku osobistego** wolno korzystać bez zgody twórcy utworu i nieodpłatnie z utworu rozpowszechnionego, tzn. takiego, który za zezwoleniem twórcy został udostępniony publicznie (wyjątki stanowią utwory architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne oraz elektroniczne bazy danych spełniające cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym). Zakres własnego użytku osobistego obejmuje jedynie korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów (np. przekazanie kopii utworu) i dozwolone jest w kręgu osób pozostających w związku osobistym (pokrewieństwa, powinowactwa, stosunku towarzyskiego). Dozwolonego użytku nie można uzależniać od tego, czy korzystający z egzemplarza utworu uzyskał go ze źródeł legalnych, czy też nielegalnych. W Ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych jest jedynie zapis, by utwór był rozpowszechniony w jakikolwiek sposób (przepisy karne zakazują utrwalania i zwielokrotnienia cudzego utworu, jednak pod warunkiem, że sprawca dokonuje tego w celu rozpowszechnienia). Można więc przyjąć, że utrwalenie i zwielokrotnienie utworu (bez zgody uprawnionego) nie dokonane w celu jego dalszego rozpowszechnienia (dokonane w celu użytku prywatnego) nie będzie przez sądy uznane za przestępstwo[5].

Dozwolony użytek publiczny to m.in.: **prawo instytucji naukowych i oświatowych** do korzystania z opublikowanych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz sporządzania w tym celu egzemplarzy fragmentów opublikowanego utworu, ale tylko dla celów dydaktycznych i dla prowadzenia własnych badań; **prawo bibliotek, archiwów i szkół** do nieodpłatnego udostępniania egzemplarzy utworów opublikowanych oraz do odtworzenia pojedynczych egzemplarzy utworów niedostępnych w handlu – celem uzupełnienia swoich zbiorów; **prawo cytatu** – zgodnie z którym wolno bez zgody autora przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym wyjaśnieniem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości, a także w celach dydaktycznych i naukowych wolno zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w podręcznikach i wypisach, przy czym wówczas cytowanemu twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

Szczególnie ważne wydają się przepisy dotyczące „prawa cytatu”. Osoba korzystająca z prawa dozwolonego użytku nie musi uzyskiwać zgody cytowanego autora, ale ma obowiązek wymienienia twórcy i źródła cytowanego fragmentu. Jeżeli zapożyczenie z cudzego utworu wykracza poza zakres użytku dozwolonego, zawsze wymagana jest zgoda autora, wydawnictwa lub producenta utworu z którego zamierzamy skorzystać.

Należy jeszcze wspomnieć o tzw. utworach pracowniczych – jeśli ustawa lub umowa o pracę nie stanowi inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron. Wynika z tego jednoznacznie, że uczelni lub jednostce naukowej przysługuje prawo pierwszego opublikowania utworu naukowego pracownika, który stworzył ten utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy (niektóre uczelnie ponadto podpisują z pracownikami naukowo-dydaktycznymi umowy o przeniesienie majątkowych praw autorskich do publikacji czy utworów dydaktycznych). Jeśli utwór taki zostanie opublikowany, pracownik ma prawo do wynagrodzenia.

Należące do pracodawcy prawo pierwszeństwa opublikowania utworu naukowego pracownika wygasa, jeśli w ciągu sześciu miesięcy od dostarczenia utworu nie zawarł on z twórcą umowy o wydanie utworu albo jeśli w okresie dwóch lat od daty przyjęcia utworu nie został ten utwór przez pracodawcę opublikowany. Uczelnia może wystąpić przeciwko każdemu, kto naruszył jej uprawnienie do pierwszeństwa opublikowania utworu naukowego pracownika (gdy pracownik sam, bez zgody uczelni, przed upływem ustawowego terminu zawarł umowę o publikację utworu). Należy jeszcze raz podkreślić, że opublikowanie utworu naukowego stworzonego w ramach wykonywania obowiązków ze stosunku pracy przez pracownika uczelni, w okresie, w którym uczelnia jest

uprawniona do zawarcia umowy a wydanie tego utworu (sześć miesięcy) bądź na opublikowanie utworu w ciągu dwóch lat od daty jego przyjęcia (zgłoszenia przez twórcę, że utwór jest ukończony i gotowy do rozpowszechnienia), wymaga zgody uczelni[7].

Ustawa reguluje również sprawy związane z odpowiedzialnością karną – w uproszeniu – kto bez uprawnienia rozpowszechnia albo w celach rozpowszechnienia utrwała lub zwielokrotnia cudzy utwór, artystyczne wykonanie, fonogram lub wideogram, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat dwóch. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełniania tego przestępstwa stałe źródło dochodu, podlega karze pozbawienia wolności od trzech do pięciu lat. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej nabywa przedmiot będący nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu lub wideogramu rozpowszechnianego lub zwielokrotnionego, podlega karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat pięciu.

Piractwo i plagiat jako kradzież własności intelektualnej

Najbardziej znaczącym naruszeniem praw własności intelektualnej na wyższej uczelni jest plagiat[8] rozumiany jako przywłaszczenie cudzego utworu lub pomysłu twórczego, poprzez celowe przejęcie do własnego utworu idei, treści, formy poszczególnego fragmentu (warto wspomnieć o projekcie Plagiat.pl, skierowanym głównie do uczelni, mającym na celu wyłapywanie plagiatów opierających się na tekstach zamieszczonych w Internecie, w pracach magisterskich i doktorskich), a nawet całości cudzego utworu bez podania źródła (plagiat jawny)[9] lub poprzez wprowadzenie do utworu głębszych zmian w celu przywłaszczenia sobie autorstwa (plagiat ukryty). Plagiat uznawany jest za kradzież własności intelektualnej, jest czynem bezprawnym i nieetycznym. Można jeszcze mówić o autoplagiacie, którego celem jest sztuczne zwiększanie liczby własnych publikacji lub o zjawisku reminiscencji polegające na utrwaleniu w pamięci autora utworu innego twórcy w taki sposób, że nabiera on przekonania, że jest to jego własny utwór[10].

Znajomość zasad obowiązujących w tym zakresie wśród wielu pracowników naukowych i studentów jest niewielka. Coraz więcej uczelni sprawdza wybrane prace studentów w serwisie Plagiat.pl (są uczelnie np. SGH, gdzie wszystkie prace dyplomowe sprawdzane są w systemie Plagiat.pl, a raporty podobieństwa poddawane rzetelnej analizie. Uczelnia ta została nagrodzona certyfikatem Uczelnia walcząca z plagiatem i uzyskała prawo do wydawania każdemu absolwentowi kończącemu studia imiennego Certyfikatu oryginalności pracy dyplomowej, co niewątpliwie pływa na wartość dyplomu na rynku pracy), aby kształtować oryginalność prac dyplomowych, samodzielność i uczciwość studentów, jako ważny element strategii dydaktycznej i wycho-

wawczej realizowanej przez uczelnie. Z racji łatwości dostępu do informacji dzięki Internetowi i łatwości kopiowania utworów, przywłaszczanie sobie autorstwa cudzych utworów stało się poważnym problemem (przywłaszczanie sobie autorstwa utworu, części cudzego utworu stanowi przestępstwo, które jest zagrożone karą grzywy, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do trzech lat – art. 115 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych). Problemem jest również rozpowszechnianie (bez podania nazwiska autora) cudzego utworu w wersji oryginalnej lub np. w postaci opracowania czy też artystycznego wykonania. Jeżeli taki utwór stanowiący plagiat jest wykorzystywany jako podstawa wystawienia oceny przez uczelnię, to takie działanie (polegające na wykorzystaniu cudzego utworu) można uznać za poświadczenie nieprawdy przez podstępne wprowadzenie w błąd funkcjonariusza publicznego lub innej osoby odpowiedzialnej za wystawienie dokumentu, który skutkuje odpowiedzialnością karną[5].

Piractwo i dokonywanie plagiatów to niewątpliwie największe zagrożenia dla twórców. Kontrowersje odnoszące się np. do sieci internetowych *peer-to-peer* oraz wymiana plików za ich pomocą, dotyczą kwestii naruszania praw autorskich oraz piractwa, ponieważ w większości przypadków właściciele praw autorskich nie otrzymują żadnego wynagrodzenia za wykorzystanie ich dzieł. Natomiast należy zaznaczyć, iż korzystanie w ramach użytku prywatnego z cudzych utworów rozpowszechnionych w Internecie nie stanowi naruszania autorskich praw majątkowych twórcy.

Ochrona niektórych praw intelektualnych znalazła także swoje uregulowania w Ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym[11], w tym pierwszeństwo do opublikowania pracy dyplomowej studenta (art. 239). Uczelnie w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym przysługuje pierwszeństwo w opublikowaniu pracy dyplomowej studenta. Należy zastanowić się co oznacza pojęcie „opublikowanie”. Przepisy ustawy prawa autorskiego i praw pokrewnych określają, że publikacja oznacza zwielokrotnienie i udostępnienie jej egzemplarzy (tu pracy dyplomowej studenta) publicznie. Jeżeli praca studenta obejmuje program komputerowy, należy przyjąć, że chodzi o jego zwielokrotnienie i rozpowszechnienie przez uczelnię na np. na płytach CD lub DVD lub w sieci (choć komentarze do prawa autorskiego w przeważającej części wyrażają opinię, że udostępnianie utworu *on-line* nie jest publikacją)[12]. Oczywiście spotyka się także inne poglądy na ten temat – „publikacja może być jednym z elektronicznych sposobów eksploatacji utworów i może polegać np. na publicznym udostępnieniu takiego elektronicznego egzemplarza w sieci komputerowej”[13]. Jeśli uczelnia nie opublikuje pracy dyplomowej w ciągu 6 miesięcy od jej obrony, student, który ją przygotował, może ją opublikować, chyba że praca dyplomowa jest częścią utworu zbiorowego. Jeśli uczelnia nie opublikuje pracy dyplomowej w ciągu 6 miesięcy od jej obrony, student, który ją przygotował może ją opublikować (chyba że praca jest częścią utworu zbiorowego).

Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że własność intelektualna utworu w postaci pracy dyplomowej przysługuje twórcy, czyli studentowi, który w terminie 6 miesięcy od daty obrony ma zakaz publikacji swojej pracy we własnym zakresie. Autorskie prawa majątkowe do swojej pracy zachowuje student. Uczelnia może je przejąć pod warunkiem, że student wyrazi to na piśmie (niektóre uczelnie wymagają od studentów podpisania oświadczenia, w którym student wyraża zgodę na nieodpłatne wykorzystanie przez uczelnię wyników jego pracy dyplomowej dla celów badawczych i edukacyjnych oraz na przeniesienie praw majątkowych do nich na rzecz uczelni. Studenci muszą podpisać oświadczenie przed obroną dyplomu).

Wiedza pracowników naukowych i studentów dotycząca własności materialnej (dotyczącej przedmiotów) i własności intelektualnej (dotyczącej dóbr niematerialnych) niestety nie są na tym samym poziomie. Obserwuje się nierówne traktowanie własności materialnej i intelektualnej, nawoływanie wręcz do nieuznawania pewnych praw własności intelektualnych (np. w zakresie tworzenia nielegalnych kopii programów komputerowych, także na uczelniach wyższych), tworzenia nowych, ogólnie akceptowanych sposobów korzystania z twórczości intelektualnej bez respektowania pełnych praw autorskich, np. system „copyleft”. Konsekwencją idei „copyleft” jest organizacja Creative Commons, która jest organizacją non profit, a jej celem jest wspieranie zachowania równowagi między ochroną praw autorskich a niczym nieskrępowanym, swobodnym korzystaniem z twórczości innych osób – prawo autora ograniczone do prawa moralnego („copyleft”). Organizacja promuje wśród autorów rozpowszechnianie utworów na licencji Creative Commons opartej na formule *pewne prawa zastrzeżone*, gdzie granice dozwolonego użytku są szersze (twórca określa stopień, w jakim chce się dzielić swoją twórczością z innymi).

Pobieżny i sygnalizacyjny przegląd zagadnień związanych z prawem autorskim na uczelniach ujęty w artykule, nie uwzględnia bardzo rozległego obszaru działalności technicznej uczelni, której rezultatem są wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, topografia układów scalonych itp., podlegające przepisom prawa własności przemysłowej, który stanowi istotną część kapitału intelektualnego wielu uczelni.

Wnioski

Nowe technologie (w tym wszechobecny Internet) przyczyniły się do rozpowszechniania wiedzy, przepływu idei i wiadomości. Dlatego też należy zadbać o właściwe zarządzanie prawami autorskimi na uczelniach wyższych. Problem ochrony praw autorskich nie zawsze można rozstrzygnąć jednoznacznie. Efektywny system ochrony tych praw sprzyja niewątpliwie twórczości, lecz przesadna ochrona szkodzi odbiorcom (którzy poszukują sposobów obejścia

prawa) i może hamować rozwój intelektualny społeczeństwa, ponieważ ustanowienie faktycznego monopolu, nie przyczynia się do wspólnego dobra.

Z drugiej jednak strony zwalczanie naruszeń praw autorskich jest niezwykle ważne z uwagi na fakt olbrzymich strat, które ponoszą twórcy tych praw, ale również Skarb Państwa w postaci nieodprowadzonych podatków i zmniejszenia zatrudnienia pracowników itp. Aby temu przeciwdziałać, trzeba niewątpliwie dokonać wielu zmian, przede wszystkim w mentalności społeczeństwa, a do tego nieodzowna jest rzetelna wiedza na temat ochrony praw autorskich. Wiedza stanowi podstawę do uświadomienia pracownikom uczelni i studentom potrzeby respektowania tych praw, ale także zadbania w przyszłości o korzystanie w sposób zarobkowy lub zawodowy z wytworów własnego intelektu.

Korzyści wynikające z ochrony praw autorskich na uczelniach wyższych są bardzo duże: możliwość komercjalizacji wyników prac naukowo-badawczych (dzięki temu uczelnia może uzyskać środki na badania i rozwój), promocja szkoły jako ośrodka badawczego i wreszcie wzrost świadomości pracowników uczelni i studentów dotyczącej potrzeby ochrony efektów prac naukowo-badawczych, a tym samym przyczynianie się do wzrostu innowacyjności uczelni.

Literatura

- [1] Światowa Organizacja Własności Intelektualnej www.wipo.org, www.wipo.int
- [2] Akt sztokholmski zmieniający Konwencję paryską o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r.; Porozumienie madryckie o międzynarodowej rejestracji znaków z dnia 14 kwietnia 1891 r.; Konwencja o patencie europejskim sporządzona w Monachium dnia 5 października 1973 r i inne.
- [3] Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej; Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych i inne.
- [4] Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z dnia 23 lutego 1994 r. z późniejszymi zmianami).
- [5] Sieniow T., Włodarczyk W., Własność intelektualna w społeczeństwie informacyjnym, Wyd. Urząd Patentowy RP, Krajowa Izba Gospodarcza, Fundacja Instytutu na rzecz Państwa Polskiego, Warszawa 2009.
- [6] Art. 73 Konstytucji RP.
- [7] Howarka B., Prawa autorskie pracownika szkoły wyższej, artykuł umieszczony na stronie www.forumakad.pl/archiwum/2009/03/21_prawa_autorskie
- [8] www.oswiata.org.pl/news
- [9] Boć J., Jak pisać pracę magisterską, wyd. Kolonia Limited, Wrocław 1994.
- [10] www.amg.gda.pl/uczelnia/2000
- [11] Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 roku, nr 164, poz. 1365).
- [12] Czajkowska-Dąbrowska M., Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, wyd IV, Wyd. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2005, s. 158 i nast.

- [13] Nowicka A., System prawa prywatnego [w:] red. J. Barta, Prawo autorskie, wyd. II, Wyd. C.H.Beck, Warszawa 2007, s. 99.
- [14] Wilsz J., Stymulowanie twórczej aktywności uczniów w procesie kształcenia technicznego, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Seria Edukacja Techniczna i Informatyczna”, tom III, red. A. Gil, Częstochowa 2008.
- [15] Wilsz J., Podmiotowe wyznaczniki twórczej aktywności i implikacje wynikające z nich dla procesu kształcenia, [w:] Pedagogiczno-psychologiczne kształcenie nauczycieli, red. E. Sałata, wyd. ITE w Radomiu, Radom – Warszawa 2005.
- [16] Wilsz J., Twórcza aktywność uczniów w procesie nauczania i wychowania technicznego, [w:] Technika – Informatyka – Edukacja. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji technicznej, red. W. Furmanek, A. Piecuch, W. Walat, wyd. Oświatowe FOSZE, Rzeszów 2005.

Urszula Nowacka

THE CONDITIONS OF COPYRIGHTS FUNCTION AT TERITIARY SCHOOLS

Summary

The knowledge of issues connected with protection of copyrights is essential to shape scientists and students' proper attitude towards claiming, enforcing and using these rights. The benefits of protection copyrights at universities are enormous: the possibility of commercialization the result of scientific research, the promotion of the university itself as a research centre and the most important factor the increase awareness of students and research workers concerning the need to protect the results of their research, and at the same time to make the school more innovative.